

Aktiera (trešā līmeņa kvalifikācija) profesijas standarts

1. Vispārīgie jautājumi

1. Profesijas nosaukums – aktieris (trešā līmeņa kvalifikācija).
2. Profesijas kods – 2655 03.

2. Nodarbinātības apraksts

1. Profesionālās kvalifikācijas līmenis – trešais profesionālās kvalifikācijas līmenis.

2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu kopsavilkums:
– aktieris (trešā līmeņa kvalifikācija) piedalās izrāžu, koncertu un citu skatuves mākslas veidu iestudēšanā un izrādīšanā; sadarbībā ar citiem speciālistiem (režisoriem, horeogrāfiem, aktieriem,) izstrādā un atveido lomu masu skatos dramatiskajos vai horeogrāfiskajos uzvedumos teātrī, televīzijā, radio, ielas performancēs vai filmās ar estētiskās un mākslinieciskās vērtības pamatpazīmēm.

Aktieris (trešā līmeņa kvalifikācija) strādā teātru, koncertu, kinoindustrijas komercsabiedrībās, svētku pasākumu organizēšanas un reklāmas aģentūrās, sabiedriskās iestādēs citu speciālistu vadībā, var būt pašnodarbināta persona vai individuālais komersants.

3. Profesionālās darbības veikšanai nepieciešamās profesionālās kompetences

1. Spēja plānot, organizēt un īstenot savu radošo darbu.
2. Spēja novērtēt pilnvērtīgai izrādes, koncerta vai cita skatuves mākslas veida izpildīšanai nepieciešamās darbības, noteikt prioritātes.
3. Spēja uztvert darba uzdevumu un režisora/horeogrāfa prasības, novērtēt izrādes, koncerta vai cita skatuves mākslas veida īpatnības un aktualitātes.
4. Spēja analizēt lugas, scenāriju un citus tekstus lomas izstrādes procesā.
5. Spēja analizēt skatuves mākslas darba estētiskās vērtības.

6. Spēja strādāt radošā komandā, sadarboties ar režisoriem, horeogrāfiem, vokālajiem pedagogiem, dramaturgiem, komponistiem, aktieriem un dejotājiem iestudējot dažādu laikmetu, stilu, žanru izrādes, horeogrāfiskus uzvedumus un koncertprogrammas.

7. Spēja izvēlēties un pielietot izrāžu, koncertu un citu skatuves mākslas veidu īstenošanai piemērotākās aktiera pārvēršanās tehnikas un mākslas valodas pamatus.

8. Spēja ievērot skatuves kultūras principus publiskā priekšnesuma laikā.

9. Spēja patstāvīgi sagatavot prezentācijai savas profesionālas prasmes un demonstrēt tās ieinteresētajai auditorijai.

10. Spēja uzņemties atbildību par profesionālās darbības rezultātu kvalitātīvu izpildi.

11. Spēja piedalīties izrādes, koncerta vai cita skatuves mākslas veida prezentācijā un sniegt komentārus atbilstoši savai kompetencei.

12. Spēja uztvert profesionālu kritiku un izmantot to savas kvalifikācijas pilnveidei.

13. Spēja ievērot konfidencialitāti, neizpaust vai neizmantot savās vai citu personu interesēs informāciju, kas iegūta pildot profesionālo darbību.

14. Spēja patstāvīgi sekot jaunākajām aktualitātēm un tendencēm skatuves mākslas jomā, radniecīgās jomās, apzināt un pilnveidot sadarbības iespējas ar līdzīgu profesiju speciālistiem.

15. Spēja iepazīties ar skatuves mākslas laikmetīgajām tehnoloģijām.

16. Spēja pilnveidot profesionālās iemaņas un fizisko sagatavotību organizētās apmācībās un pašmācības ceļā.

17. Spēja apzināties veselīga dzīvesveida principus.

18. Spēja ievērot profesionālās un vispārējās ētikas pamatprincipus.

19. Spēja sazināties valsts valodā un vienā svešvalodā profesionālās saziņas līmenī.

20. Spēja lietot profesionālo terminoloģiju valsts valodā un vienā svešvalodā.

21. Spēja izprast un ievērot darba aizsardzības un vides aizsardzības normatīvo aktu prasības.

22. Spēja izvēlēties un izmantot informācijas tehnoloģijas un avotus savu profesionālo pienākumu veikšanai.

23. Spēja pārzināt un ievērot autortiesības un ar nozari saistītos normatīvos aktus.

24. Spēja ievērot darba tiesisko attiecību normas.

4. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes

1. Plānot, organizēt un īstenot savu radošo darbu.
2. Ievērot savstarpēji saistīto darba procesu izpildes secību un to racionālo organizāciju.
3. Izprast vispārējos skatuves mākslas pamatprincipus.
4. Uztvert darba uzdevumu un režisora/horeogrāfa prasības.
5. Analizēt lugas, scenāriju u.c. tekstus, lai izstrādātu lomu un pamatotu aktieru māksliniecisko pārvēršanos.
6. Izvēlēties un pielietot izrāžu, koncertu un citu skatuves mākslas veidu realizācijai piemērotākās aktiera pārvēršanās tehnikas.
7. Izmantot mākslas valodas pamatus un piemērot tos lomas (tēla) izveides procesā.
8. Izprast skatuves mākslas ietekmi uz mērķauditoriju.
9. Izprast skatuves mākslas darba novērtēšanas principus.
10. Strādāt radošā komandā, veidot sadarbību ar izrādes, koncerta vai cita skatuves mākslas veida realizācijā iesaistītajiem speciālistiem (režisoriem, horeogrāfiem, vokālajiem pedagogiem, scenogrāfiem, kostīmu māksliniekiem, diriģentiem, producentiem, reklāmas un sabiedrisko attiecību speciālistiem).
11. Ievērot skatuves kultūras principus.

12. Sagatavot prezentācijai savas profesionālas prasmes un demonstrēt tās ieinteresētajai auditorijai.
13. Atbildēt par savas profesionālās darbības kvalitāti.
14. Piedalīties izrāžu, koncertu vai citu skatuves mākslas veidu prezentācijās un sniegt komentārus atbilstoši savai kompetencei.
15. Uz klausīt profesionālo kritiku un izmantot to savas kvalifikācijas pilnveidei.
16. Izprast skatuves mākslas vērtības estētiskā, etniskā un kultūrvēsturiskā kontekstā.
17. Izprast mūsdienu teātra un vizuālas mākslas likumsakarības.
18. Gūt priekšstatu par skatuves mākslas laikmetīgajām tehnoloģijām.
19. Ievērot konfidencialitāti.
20. Patstāvīgi sekot jaunākajām aktualitātēm skatuves mākslas un tai radniecīgās jomās.
21. Veicināt sadarbību ar skatuves mākslas un tai radniecīgu nozaru speciālistiem.
22. Lietot pieejamos profesionālās informācijas ieguves avotus.
23. Lietot informācijas tehnoloģijas un biroja tehniku.
24. Uzturēt un pilnveidot fizisko sagatavotību.
25. Apzināties veselīga dzīvesveida principus.
26. Veidot pozitīvu saskarsmi.
27. Ievērot profesionālās un vispārējās ētikas pamatprincipus.
28. Pārvaldīt valsts valodu.
29. Pārvaldīt vienu svešvalodu profesionālās saziņas līmenī.
30. Lietot nozares terminoloģiju valsts valodā un vienā svešvalodā.

31. Papildināt zināšanas un prasmes tālākizglītībā.
32. Veikt darbus, atbilstoši darba aizsardzības, ugunsdrošības un elektrodrošības normatīvo aktu prasībām.
33. Veikt pirmās palīdzības pasākumus nelaimes gadījumos.
34. Ievērot vides aizsardzības normatīvo aktu prasības.
35. Pārzināt un ievērot autortiesības un ar nozari saistītos normatīvos aktus.
36. Ievērot darba tiesisko attiecību normas.

5. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas

1. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas priekšstata līmenī:
 - 1.1. literatūras vēstures pamati;
 - 1.2. mākslas vēstures pamati;
 - 1.3. kostīmu vēsture;
 - 1.4. filozofijas pamati;
 - 1.5. reliģiju vēstures pamati;
 - 1.6. estētika;
 - 1.7. grāmatvedības pamati;
 - 1.8. dokumentu pārvaldības pamati;
 - 1.9. komercdarbības pamati.
2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas izpratnes līmenī:
 - 2.1. mūzikas vēsture;
 - 2.2. mūzikas teorijas pamati un kompozīcija;
 - 2.3. saskarsmes psiholoģija;
 - 2.4. teātra vēsture;
 - 2.5. dejas mākslas vēsture;
 - 2.6. ētika;
 - 2.7. stilistika;
 - 2.8. folklorā un etnogrāfija;
 - 2.9. cilvēka anatomija, fizioloģija un higiēna;
 - 2.10. balss aparāta uzbūve;
 - 2.11. veselības aizsardzība, profesionālo slimību profilakse un to novēršana;
 - 2.12. profesionālie termini valsts valodā un vienā svēšvalodā.

3. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas lietošanas līmenī:

- 3.1. aktiera ētika;
- 3.2. aktiera meistarības pamatprincipi;
- 3.3. skatuves runas pamatprincipi;
- 3.4. vokālās meistarības pamati;
- 3.5. dejas kompozīcija;
- 3.6. skatuves kustības pamatprincipi;
- 3.7. akrobātikas un pantomīmas pamati;
- 3.8. sporta vingrošanas un fitnesa pamatprincipi;
- 3.9. valsts valoda;
- 3.10. viena svešvaloda profesionālās saziņas līmenī;
- 3.11. darba aizsardzība (ugunsdrošības un elektrodrošības noteikumi, ergonomika, pirmā palīdzība);
- 3.12. vides aizsardzības pamatprincipi un prasības;
- 3.13. informācijas tehnoloģijas;
- 3.14. autortiesības un nozares normatīvie akti;
- 3.15. darba tiesisko attiecību normas.

Pienākumi un uzdevumi

Pienākumi	Uzdevumi
1. Skatuves tēla idejiskā izstrāde.	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. piedalīties lugas (teksta) lasījumos un analizē, iegaumēt režisora doto interpretāciju; 1.2. patstāvīgi analizēt lugas varoņu un izpildāmās lomas darbību, loģiku un konsekvenci, saskaņot savas idejas un izpratni ar režisoru.
2. Skatuves tēla praktiskā izveide.	<ol style="list-style-type: none"> 2.1. piedalīties mēģinājumos, izpildīt un iegaumēt režisora norādījumus; 2.2. iegaumēt lomas tekstu saskaņā ar režisora norādījumiem; 2.3. veidot grimu, apgleznot seju saskaņā ar skici vai mākslinieka/stilista norādījumiem; 2.4. izvēlēties tērpu un aksesuārus tēla veidošanai, ja skatuves mākslas speciālists veic darbu patstāvīgi; 2.5. atveidot mēģinājumu procesā sasniegto performances izrādīšanas laikā.

3. Lomas plastikas (dejas) zīmējuma izveide.	3.1. piedalīties kustību mēģinājumos, sekot horeogrāfa (kustību konsultanta) norādījumiem; 3.2. iegaumēt kustību partitūru, kuru izveido horeogrāfs (kustību konsultants); 3.3. atveidot kustību mēģinājumu procesā sasniegto performances izrādīšanas laikā.
4. Dziedāšana.	4.1. piedalīties vokālajos mēģinājumos, sekot vokālā pedagoga norādījumiem; 4.2. iegaumēt vokālo partitūru; 4.3. izpildīt vokālo mēģinājumu procesā sasniegto performances izrādīšanas laikā.
5. Piedalīšanās mākslas projekta prezentācijā un reklāmā.	5.1. piedalīties prezentācijas (preses konferences) mērķu un uzdevumu apspriešanā, sekot pasākuma režisora norādījumiem; sniegt publisku informāciju savas kompetences ietvaros; 5.2. piedalīties fotosesijā, sekojot fotomākslinieka norādījumiem.
6. Profesionālo kompetenču un iemaņu pilnveidošana.	6.1. sekot jaunākajām aktualitātēm un tendencēm skatuves mākslā un radniecīgajās jomās; 6.2. apzināt un pilnveidot sadarbības iespējas ar citiem skatuves mākslas speciālistiem; 6.3. pilnveidot fizisko sagatavotību.
7. Darba un vides aizsardzības, sanitāri higiēnisko prasību ievērošana.	7.1. ievērot darba un vides aizsardzības, ugunsdrošības noteikumus; 7.2. ievērot personisko higiēnu; 7.3. grima veidošanai izmantot veselībai nekaitīgus produktus.

Aktiera profesijas standarta izstrādes darba grupa:

- Oļegs Šapošņikovs – režisors, VSIA "Daugavpils teātris", valdes priekšsēdētājs;
Agris Daņiļevičs – horeogrāfs, režisors, Deju studijas "Dzirnas" pasniedzējs;
Ilona Bagele – LNO soliste, Daugavpils Universitātes Mūzikas un mākslu fakultātes asoc. profesore;
Herberts Laukšteins – režisors, SIA "Liepājas teātris", valdes loceklis.

Aktiera profesijas standarta eksperti:

- Guntis Puķītis – Latvijas Republikas Kultūras ministrija, Valsts sekretārs;
Ingrīda Krīgere – Latvijas Reklāmas asociācija, Valdes locekle;
Evita Sniedze – VSIA "Valmieras drāmas teātris". Valdes locekle;
Māra Ķimele – Latvijas Kultūras akadēmija, profesore, aktiermeistarības un režijas pasniedzēja.